

Prądy filozoficzne modernizmu

Vincent van Gogh *Taras kawiarni w nocy*, 1888

Arthur Schopenhauer *Świat jako wola i przedstawienie*

Filozofia, która stała się podstawą dekadentyzmu.

u podstaw
rzeczywistości leży
wola – bezrozumne
dążenie, bez celu
i bez końca

przeznaczeniem
człowieka jest
cierpienie, życie to
absurd

należy wyzbyć się
wszelkich pragnień

wolność to pogodzenie
się
z tym, co nieuchronne

szczęście gwarantuje
ucieczka
w niebyt

człowiek to marionetka
w rękach natury

**drogę prowadzącą
do wyjścia z kręgu
cierpienia
i bólu egzystencji**

**ograniczenie potrzeb i wyzbycie się
pożądań, którymi żywi się dręcząca
ludzi wola – Nirwana – stan nieistnienia,
nieodczuwania niczego, zaczerpnięty z
religii Wschodu.**

**odnalezienie w sobie litości
i współczucia dla innych cierpiących
ludzi.**

**kontemplacja, czyli bezinteresowne
obcowanie z pięknem sztuki,
ponieważ tworzący artysta i
podziwiający jego dzieło odbiorca
wyzwalają się spod władzy rządzącej
życiem woli.**

Fryderyk Nietzsche *Tako rzecze Zaratustra*

kultura europejska
jest zdegenerowana

chrześcijaństwo
hamuje rozwój
ludzkości

tradycyjna moralność
ogranicza życie,
potrzebny jest
relatywizm, czyli
subiektywne widzenie
świata i moralności

życie jest najwyższą
wartością

jednostka nie
powinna poświęcać
się dla społeczeństwa

Ideąłem jest
nadczyłowiek kierujący
się wolą mocy

nadczyłowiek –
niszczy obowiązujące
normy i ustanawia
nowe

Nietzsche wyróżniał:

moralność panów

– indywidualistów, ludzi silnych, czerpiących energię z mocy ożywiającej naturę, którzy nie chcą poświęcać się dla społeczeństwa i mogą stać ponad prawem w całkowitej wolności.

moralność niewolników,

propagowana przez tych którzy chcieliby być panami, ale nie mogą nimi zostać z powodu swojej słabości, żyją według zasad chrześcijańskich, które wspierają słabych, duchowych niewolników.

Moralność jako wytwór określonego typu społeczeństwa

Spółeczeństwo ludzi słabych, np.:

- istoty pozbawione samoświadomości,
- istoty pozbawione wolności,
- istoty znużone i cierpiące

Spółeczeństwo panów, np.:

- istoty świadome własnej wartości, tożsamości,
- istoty dysponujące mocą, energią i siłą,
- istoty wartościotwórcze (kreatywne)

RELATYWIZM MORALNY

Cenione wartości / postawy, np.:

- altruizm, miłość, litość, pokora, łagodność, sprawiedliwość, utilitaryzm

Cenione wartości / postawy, np.:

- godność, dzielność, stanowczość, konsekwencja w działaniu, aktywność, indywidualizm

Jego ostatecznym celem miał być **nadczłowiek**
– istota odznaczająca się
silnym charakterem, dumą i niezależnością, mądrością,
wysoką kulturą i zdolnością do afirmacji życia.

Na trwającą do dziś popularność teorii Nietzschego
duży wpływ miała forma jego rozpraw,
bliższa językowi literackiemu niż stylowi logicznego wywodu.
Nie sprzyjało to jednak jednoznacznej interpretacji dzieł
myśliciela. Niektóre wątki jego rozważań
zostały wykorzystane przez ideologów hitleryzmu,
co negatywnie wpłynęło
na recepcję dorobku niemieckiego filozofa.

Henri Bergson *Ewolucja twórcza*

Intuicjonizm

narzędziem poznania
jest intuicja

élan vital – pęd życiowy,
siła kosmiczna
przenikająca całą naturę

intelekt upraszcza
rzeczywistość

dekadentyzm [fr. *décadence* ‘upadek’, ‘schyłek’], termin określający tendencję występującą w literaturze w 2. połowie XIX i w początkach XX w. jako wyraz przekonania o kryzysie i upadku tradycyjnych form kultury europejskiej.

Stanisław Wyspiański: Chocholy (Planty nocą), 1898-99

Jacek Malczewski: Melancholia, 1890-94

Pod pojęciem dekadentyzmu rozumieć należy dominujące w tym czasie nastroje:

smutku, zniechęcenia, nudy, rozczarowania do nauki, niemocy.

Pierwsi dekadenci to najczęściej dawni wyznawcy scjentyzmu, którzy zważyli w możliwości poznawcze ludzkiego rozumu.

Świat stał się dla nich labiryntem, przestrzenią zagadkową i niebezpieczną.

Formami obrony przed tak pojmowaną rzeczywistością stały się alienacja, działalność artystyczna, ucieczka w alkohol i narkotyki.

dekadent

- **1.** «przedstawiciel dekadentyzmu»
- **2.** «człowiek mający pesymistyczne nastawienie do życia i świadomość schyłku»

Postawy wobec życia

- fr. *décadence* – ‘schyłek, upadek’
- charakteryzuje go pesymizm, melancholia, zniechęcenie, niewiara w sens działania
- cierpi na „chorobę końca wieku” – jest przeświadczony o kryzysie cywilizacji
- ucieka od bólu istnienia w „sztuczne raje”: narkotyki, hedonizm, erotykę
- uprawia kult sztuki i artysty
- odcina się od społeczeństwa, którym gardzi

Dekadent

